

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Václav Klaus:

Malé zamyšlení nad pařížským masakrem

Jiří Weigl:

Kde hledat příčiny pařížského masakru

Zdeněk Koudelka:

Pocta opoziční a toleranční smlouvě

Václav Klaus, Petr Pithart, Pavel Rychetský, Miloš Zeman

o opoziční smlouvě (výňatky z knihy rozhovorů Jana Rovenského „25 let poté“)

Jiří Weigl:

Winston Churchill – padesát let od smrti

Malé zamyšlení nad pařížským masakrem

Václav Klaus

To, co se stalo ve středu 7. 1. na živé ulici v centru Paříže, je věc šilená a hledání jakýchkoli omluv, výmluv či ospravedlňování brutální vraždy dvanácti lidí je nepřijatelné. Kdybych ještě byl ve funkci prezidenta republiky, poslal bych – podobně jako jsem to udělal v řadě předcházejících případů – kondolenční dopis francouzskému prezidentovi a za sebe, i za Českou republiku, bych vyjádřil svou soustrast obětem a jejich rodinným příslušníkům, soustrast Francii a výzvu, abychom se pokoušeli zoufalým činům tohoto typu společně čelit. Teď nemám komu tento dopis posílat, proto mám prostor k širšímu zamyšlení.

Jakkoli je tento teroristický čin výjimečný, je jen onou pověstnou špičkou ledovce – nejen ve smyslu, že i v tomto týdnu došlo ve světě k několika dalším teroristickým činům, z nichž například ten v Nigérii vedl k mnohonásobnému počtu obětí než ten v Paříži. Že nás více pálí to, co se děje v našem civilizačním a kulturním okruhu, je jedna věc, ale teroristické činy v Africe či Asii (či v Rusku) bychom neměli arogantně přehlížet. Tím, že mluvím o vršíčku ledovce, myslím ale ještě něco jiného.

Jakkoli je tento teroristický čin výjimečný, je jen onou pověstnou špičkou ledovce.

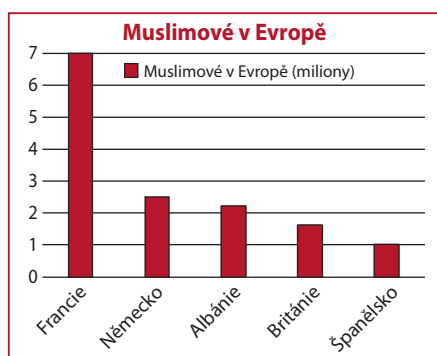
Pařížský brutální čin je součástí širšího problému, jakkoli je třeba nezůstat u filozofování a dovést tento trestný čin k individuální odpovědnosti a k potrestání konkrétních viníků. Širší pohled však nesmí být opomenut. Jsme svědky mimořádného nárůstu počtu teroristických útoků, přinejmenším za celé poslední čtvrtstoletí od pádu komunismu. Ne náhodou proběhla v těchto dnech v médiích zpráva, že v roce 2014 je ve světě největší počet uprchlíků od konce druhé světové války. To je věc ze „stejného soudku“.

Pád komunismu vytvořil určité vakuum, nejenom mocenské, ale i ideové. A toto vakuum začalo být velmi rychle vyplňováno. Na straně jedné západním, primárně americkým, ale i evropským, resp. západoevropským „vývozem demokracie“ a doktríny specifického pojetí lidských práv, na straně druhé jeho odrazem, stínem či logickým doplňkem, radikálním islamismem. Ve svém příspěvku na nedávné konferenci ve Vídni (počátkem listopadu 2014), která se snažila o dialog mezi Východem a Západem, jsem hovořil o rostoucích ambicích *ideologie univerzalizismu* (toho či onoho) a o nebezpečí, která plynou ze – s ní spojené – *ideologie multikulturalismu*. Tyto dvě ideologie jsou vnitřně propojeny, nejsou-li dokonce neoddělitelné. Jedna posiluje druhou a právě jejich synergický efekt vyvolává takové tragické činy, jako byl například pařížský útok.

Pád komunismu vytvořil určité vakuum, nejenom mocenské, ale i ideové. A toto vakuum začalo být velmi rychle vyplňováno. Na straně jedné západním, primárně americkým, ale i evropským, resp. západoevropským „vývozem demokracie“, na straně druhé radikálním islamismem.

Podle univerzalistické doktríny jsme všichni stejní, žádný Východ a Západ vlastně neexistují. Jsme jedna světová komunita, jedna nestrukturovaná skupina lidí patřících do rodu homo sapiens, což je naivní a nepravdivý názor. Můžeme být shodní na biologické úrovni, ale určitě ne na úrovni civilizační, kulturní či náboženské. Popírat to má ničivé účinky a vyvolává to efekty, které situaci jen zhoršují. V této univerzalistické koncepci jsou Východ a Západ degradovány na pouhé zeměpisné oblasti. Východ je – podle některých nafoukaných lidí na Západě – pouze jakýmsi méně vyspělým a méně osvětleným Západem a musí být dotlačen k tomu, aby se stal Západem plnohodnotným. To je ale samozřejmě výzva ke střetu civilizací a celá řada válek

LEDNOVÝ GRAF IVK

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 23. 1. 2015

v posledním čtvrtstoletí, prováděných ve jménu demokracie a lidských práv – od Jugoslávie, přes Afganistán a Irák k dnešní Sýrii – svou bezvýhodnost dostatečně zřetelně demonstrovala.

Východ ekonomicky – a nejen ekonomicky – evidentně sílí a jeho rostoucí síla a jeho emancipace vede k něčemu, co bych nazval univerzalizmus naruby. Jedině ten

může být onou osudovou bází myšlení pařížských atentátníků.

V našem institutu jsme minuty před tím, než přišla zpráva o tragické události v Paříži, plánovali další akce našeho institutu, další semináře či konference. Dospěli jsme k závěru, že hlavním tématem současnosti je multikulturalismus, masivní imigrace, hraní si na dobro bezelstným přijímáním

imigrantů z libovolného konce světa, atd. Začali jsme vymýšlet název a řečníky na této naší zamýšlené akci. Po pařížském atentátu se to zdá být ještě aktuálnější. Terorismus je důsledkem (což ho samozřejmě nijak neomlouvá), nikoli samotnou původní příčinou osudových problémů současného světa.

Právo 10. ledna 2015.

Kde hledat příčiny pařížského masakru

Jiří Weigl
výkonný ředitel Institutu
Václava Klause

Pařížské vraždění islamistických teroristů nepochybně vyvolá další várku disputací o islámu jako příčině tragédie, protiislámskou hysterii a další eskalaci pochybného západního angažmá na Blízkém východě. Ve skutečnosti je islám jako náboženství původcem vystřílení redakce francouzského týdeníku asi stejně jako křesťanství může například za masakry spáchané ugandskou Armádou Božího odporu Josepha Konyho, jehož příběh před dvěma lety tolik rozhořčil světovou facebookovou komunitu. Příčiny současných problémů nehledejme ve svatých knihách, ale ve společnosti, jíž se problém týká, tedy především té naší západní.

Islámský terorismus si do Evropy zatáhla západní společnost sama a umožnila mu stát se skutečnou hrozbou. Důležité kořeny hledáme v modelu evropského sociálního státu, který v letech prosperity ve druhé polovině 20. století otevřel doširoka dveře pro rozsáhlou imigraci pracovních sil z civilizačně odlišných muslimských zemí do západní Evropy, kde prakticky monopolně vykonávají většinu manuálních, fyzicky náročných a neatraktivních profesí. Je to evropský sociální stát, který umožňuje masám Evropanů dlouhodobě existovat na podporách v nezaměstnanosti a přenechávat milióny pracovních příležitostí imigrantům. Působí i popletené víze o tzv. vzdělanostní společnosti, v níž se prakticky celé populaci má dostat vysokoškolského vzdělání. Vedle degradace skutečného vzdělání mají takové kampaně jediný efekt – noví „vzdělanci“ v oborech na trhu neuplatnitelných jsou odsouzeni k nezaměstnanosti, jíž si mohou díky štědrosti sociálního státu dovolit, zatímco nabídka reálných pracovních míst je uspokojována většinou imigranty ochotnými pracovat.

Stárnoucí společnost, nízká porodnost, krize rodiny, kolabující důchodové systémy – to vše ohrožuje udržitelnost dosavadního blahobytu. A tak jako centrální banky zaplavují ekonomiky natíštěnými penězi ve snaze udržet při životě firmy, které by měly

zkrachovat, tak se vlády pokoušely oddálit zásadní řešení zmíněných problémů otevřením stavidel imigrace. Zpočátku to fungovalo, muslimští imigranti byli šťastni, že se dostali z marasmu svých zemí do konzumního ráje a za svou práci dostávají násobky toho, co by si kdy byli schopni v původní vlasti vydělat. Stále si udržovali spojení s domovem a neměli velkou ambici stát se součástí evropské společnosti. A ona sama o to ve skutečnosti ani nestála a nestojí.

Přes politicky korektní rétoriku se zdálo docela pohodlné nechat ty Araby a Turky žít někde stranou, v jejich čtvrtích a podle jejich zvyků. A vymyslel se pro to vznešený název – multikulturalismus, tj. paralelní existence importovaných menšinových kultur vedle té domácí západní bez snahy o jejich asimilaci a podřízení většinovým hodnotám, tradicím a způsobu života. Prý nás taková koexistence všechny nesmírně obohatí. Výsledky jsou tragické.

V druhé a třetí generaci původních imigrantů vzniká v důsledku multikulturního skoroapartheidu vykořeněná masa nikam nepatřících Arabů, Turků atd. s občanstvím evropských zemí, v nichž se narodili a vyrostli, ale Francouzi, Němci, Španěly, Belgičany a Skandinávci se nestali a stát ani nemohli. Jejich identitu dále určuje islám a s ním spojený způsob života, který není s tím evropským kompatibilní. S původní vlastní svých předků však kontakt ztratili a podřadné práce svých rodičů vykonávat nechtějí. Zneužívají tak sociální systémy, plní věznice a nenávidí společnost, jíž se necítí plnoprávnou součástí. Pro většinovou společnost se stávají obtížnou, nepříznivou a potenciálně nebezpečnou minoritou, od níž je lepší se držet stranou. Vzniká těžko řešitelný začarovaný kruh.

Smysl života neaktivnějším a nejradiálnějším ze západoevropských muslimů dává opět západní politika, tentokrát ta mezinárodní. Zatímco ve vnitřní politice současný západní politický mainstream fanaticky akcentuje toleranci všech menšin a multikulturních odlišností, na mezinárodní scéně se projevuje netolerantním lidskoprávním fundamentalismem vnucujícím nátlakem a silou západní hodnoty a konvence společností, které na jejich přijetí nejsou připraveny a nerozumějí jim. Výsledkem jsou fatální neporozumění, konflikty, násilí a intervence, které žádné pozitivní výsledky

přinést nemohou. Afghánistán, Irák a vůbec dnes celý Blízký východ jsou toho dobrým příkladem.

Ideologií odporu proti západní dominanci se po pádu komunismu stal islám ve svých nejradikálnějších inovativních interpretacích a není divu, že se šíří nejvíce tam, kde je interakce mezi muslimy a západní společností nejintenzivnější, tj. v Evropě. Příslušníci frustrovaných, vykořeněných minorit získávají radikální ideologii a náplň života. Západní liberální a přehnaně tolerantní společnost jim vytváří podmínky pro jejich radikalizaci a protizápadní aktivitu.

Situaci dále zhoršuje to, že rozvrat zemí Severní Afriky, Blízkého a Středního východu, k němuž politika Západu velmi přispěla, vyvolal spontánní vlny uprchlíků před tamějšími válečnými a humanitárními katastrofami. Kdysi chtěná a podporovaná imigrace potřebných pracovních sil do Evropy se stala nekontrolovatelným problémem přílivu orientálních ubožáků, který ohrožuje sociální i politickou stabilitu západní Evropy. Muslimské minority dosáhly takového rozměru, že u většinové populace vzniká pocit ohrožení, který občasně teroristické akce muslimských fanatiků eskalují.

Ukazuje se, že paralelní koexistence civilizačně rozdílných komunit na území jednoho státu vyvolává neřešitelné problémy a že multikulturalismus selhal. To je dnes jasně západoevropské politické pravici i levici a bude to téma, které bude rozhodovat o politické budoucnosti řady zemí kolem nás.

Odporný masakr francouzských novinářů vyvolal ohromné rozhořčení a solidaritu v celém světě. Nepochybně přispěje k eskalaci problému imigrace a soužití s menšinami, ale obávám se, že je již pozdě. Západní Evropu čeká nelehké období hledání východisek z multikulturní pasti.

Mimochodem – v den, kdy teroristé vystříleli redakci pařížského listu, zabili příslušníci islamistické sekty Boko Haram v severní Nigérii 2000 lidí. Tragédie 12 francouzských novinářů dominuje po právu světovému zpravodajství a vyjadřují se k ní světové vůdce. O nigerijských obětech je však jenom malá noticka v zahraniční rubrice novin. To je ten náš multikulturalismus v praxi.

Echo24.cz dne 10. ledna 2015.

Pocta opoziční a toleranční smlouvě

Zdeněk Koudelka
Právnická fakulta
Masarykovy univerzity

V lednu je výročí podepsání toleranční smlouvy z 26. ledna 2000 mezi Občanskou demokratickou stranou vedenou Václavem Klausem a sociální demokracií Miloše Zemana. Toleranční smlouva navazovala na opoziční smlouvu z 9. července 1998 a měla formu pěti smluvních dodatků k opoziční smlouvě. Opoziční smlouva umožnila vznik jednobarevné sociálně demokratické vlády Miloše Zemana, ale nežádala žádné souhlasné hlasování občanských demokratů pro vládu.

Naše vlády jsou labilní. Průměrná životnost vlády je 1 rok a 8 měsíců.

Občanští demokraté toleranční smlouvou, zvanou též toleranční patent, přislíbili podporu státnímu rozpočtu za předem daných ideových podmínek. Byly to podmínky systémové podpory normálního soupeření politických stran a vlády vítěze voleb změnou volebního systému, razantního snižování schodku státního rozpočtu až do dosažení vyrovnaného rozpočtu, přípravy na vstup do Evropské unie, závazek vlády nezvyšovat daně a některé další programové závazky vlády vůči občanským demokratům.

Nestabilní vlády

Naše vlády jsou labilní. Průměrná životnost vlády je 1 rok a 8 měsíců. Od roku 1992, kdy bylo zavedeno čtyřleté parlamentní funkční období a na něj navázané funkční období vlády, se vystřídal 13 vlád – první vláda Václava Klause 1992–96, druhá vláda Václava Klause 1996–97, vláda Josefa Tošovského 1998, Miloše Zemana 1998–2002, Vladimíra Špidly 2002–04, Stanislava Grosse 2004–05, Jiřího Paroubka 2005–06, první vláda Mirka Topolánka 2006–07, druhá vláda Mirka Topolánka 2007–09, Jana Fischera 2009–10, Petra Nečase 2010–13, Jiřího Rusnoka 2013–14, Bohuslava Sobotky od 2014. Ovšem jen dvě vlády vládly ústavou předpokládané čtyři roky – první vláda Václava Klause a vláda Miloše Zemana.

Petr Fiala v knize „Politika, jaká nemá být“ (2010, s. 28, 48) vidí jediné řešení ve změně volebního systému s cílem vytvářet stabilnější vlády: „Pokud to neuděláme... nedivíme se a nepohoršujeme se nad tím, jak vy-

padá výkon politiky (vládní i parlamentní), protože ve stávajícím systému se to o mnoho lépe prostě dělat nedá.“

Václav Klaus a kol. v knize „ČR na rozcestí – čas rozhodnutí“ (2013, s. 95, 96, 160–161) uvedli: „Nikoli zneužívání moci, ale slabé vládnutí se stalo hlavním problémem české politiky posledních více než patnácti let... Kamenem úrazu je také volební systém, který k existenci slabých vlád přispívá... Systém poměrného zastoupení vytváří křehké a politicky heterogenní koalice, které jsou vystaveny permanentním krizím... Zásadní negativum vnesl do našeho politického systému stávající volební zákon. Smyslem volebního zákona by mělo být to, aby volby umožňovaly – vedle reprezentace zájmů voličů – také relativně snadný vznik zřetelné vládní většiny, bezproblémové sestavení vlády a její jasný mandát řídit zemi. V pravidelně se opakujících vládních krizích se k nim sice politici utíkají jako ke správnému řešení, ale to nové volby nepřinášejí. Jejich výsledkem je pouze opakování starého scénáře – minimální nebo vnitřně rozpolcená většina pro nesourodou tří- a vícečlennou koalici parlamentních stran, slabá vláda s nesourodým kompromisním programem, který není schopna pro vnitřní spory realizovat, a po sérii skandálů a rozmišek nová vládní krize a prohloubení agónie vládnutí.“

První opoziční smlouva

Opoziční smlouva byla pokusem o stabilizaci vlády dohodou nejsilnější vládní strany s nejsilnější stranou opoziční o správě státu. Opoziční smlouva měla předchůdce v době první Československé republiky, kde vznikl institut Pětky. Kdy pět nejvýznamnějších stran držících státní ideu demokratického Československa spolupracovalo – sociální demokraté, socialisté, lidovci, agráři, národní demokraté. Občas byla rozšířena na Šestku či Osmu dle politické situace. Z důvodu stabilizace vlády došlo poprvé k opoziční smlouvě mezi občanskými a sociálními demokraty v roce 1996, kdy se pod patronací prezidenta Václava Havla domluvila důvěra menšinové druhé vládě Václava Klause. Nejsilnější opoziční klub sociálních demokratů opustil při hlasování o důvěře vládě Poslaneckou sněmovnu, snížil nutný počet hlasů pro získání důvěry a pravicová vláda jmenována Václavem Havlem tak získala parlamentní důvěru. Za to opoziční sociální demokracie získala post předsedy Poslanecké sněmovny pro Miloše Zemana a předsedy jejího rozpočtového výboru pro Jozefa Wagnera. První

opoziční smlouva nebyla psaná a neměla jiný cíl než umožnění vytvoření menšinové vlády s parlamentní důvěrou. Tato menšinová vláda však měla neduhy jiných vlád – byla vládou tří stran s vnitřními rozpory, což v ruku v ruce se sarajevským atentátem v rámci rozkolu v Občanské demokratické straně 1997 vedlo k jejímu pádu.

Druhá opoziční smlouva

Druhá opoziční smlouva vznikla v létě 1998 bez účasti prezidenta Havla přímo z jednání sociálních a občanských demokratů. Na rozdíl od první byla písemná a veřejná a nevyprodukovala menšinovou vládu rozhárané koalice, ale stabilní vládu jednobarevnou. V tom byla úspěšná, když vláda vydržela, pouze jako jedna ze dvou v celé historii samostatné České republiky, řádné čtyřleté období.

Významnost druhé opoziční smlouvy z roku 1998 spočívá v tom, že její hlavní tvůrci Václav Klaus a Miloš Zeman chtěli zachovat systém klasické parlamentní demokracie založené na politických stranách.

Navíc obsahovala koncepční snahu stabilizovat nestabilní vlády. Jedním z prvků politického systému je volební systém. Volby mají několik funkcí. Nejdůležitější funkcí je legitimizace držitele moci a prostředek výběru mocenské elity. Z tohoto pohledu je zdůraznění funkčnosti volbami vytvořené vlády přednější než věrné zobrazení společnosti v parlamentu. To se nikdy nepovede ani při důsledném poměrném systému, neboť ani ten nezajistí přesnou míru zastoupení mužů, žen, věkových a profesních skupin, menšin národních, sexuálních aj. Jestliže někdo není spokojen s politickým systémem a chce jej změnit v rámci demokracie, musí přistoupit ke změně systému volebního do Poslanecké sněmovny z poměrného na většinový nebo v rámci poměrného systému zavést výrazné většinové prvky.

Významnost druhé opoziční smlouvy z roku 1998 spočívá v tom, že její hlavní tvůrci Václav Klaus a Miloš Zeman chtěli zachovat systém klasické parlamentní demokracie založené na politických stranách, protože jinak parlamentní demokracie nefunguje, s tím, že nastaví parametry volebního systému tak, aby vítěz voleb mohl vytvořit vládu sám nebo nejlépe s jedním koaličním partnerem, přičemž se nemyslela velká koalice. To vše vztaženo

k rozložení voličských hlasů dle voleb v roce 1996 a 1998. Protože zavedení většinového volebního systému do Poslanecké sněmovny vyžadovalo změnu ústavy, kterou občanští a sociální demokraté sami prosadit nemohli, bylo zvoleno posílení většinových prvků v poměrném volebním systému do Poslanecké sněmovny. To bylo obsahem toleranční smlouvy z 26. ledna

Pokus o stabilizaci našich vlád, změnu volebního systému a zavedení nedeficitního hospodaření státu zaslouží ocenění. Pokus, který vytvořili premiéři a pozdější prezidenti Václav Klaus a Miloš Zeman.

2000 spolu s plánem snížení deficitu státního rozpočtu až k zavedení vyrovnaného rozpočtu (Koudelka 2013).

Zásah Ústavního soudu

Proti volební reformě se postavil prezident Václav Havel, který se opíral o malé politické strany a věděl, že síla prezidenta roste se slabostí vlády. Na jeho návrh ji zrušil Ústavní soud, neboť zavedení výrazných

většinových prvků do poměrného volebního systému hodnotil za rozporné s ústavní úpravou voleb do Poslanecké sněmovny jako voleb dle poměrného systému. Pro budoucnost je tedy volební reformu parlamentních voleb možno provést jen změnou Ústavy, která zruší ústavní požadavek poměrnosti voleb poslanců. Nebude-li provedena, bude náš politický systém fungovat jako dosud. Bude produkovat slabé koaliční vlády. Přičemž jiná reakce na nestabilitu politického systému – vznik podnikatelských stran oligarchů – dlouhodobou stabilitu nepřinese.

Vliv volební reformy na stranický systém dokazuje úspěch malé lidové strany v krajských volbách roku 2000, která se v reakci na připravovanou změnu parlamentních voleb spojila do volební Čtyřkoalice, která vyhrála volby a získala čtyři hejtmány. Po zrušení volební reformy se Čtyřkoalice rozpadla a lidová strana se vrátila do formy malé strany a v následujících krajských volbách 2004 získala jen hejtmana jednoho. Čtyřkoalice byla koalice KDU-ČSL, Unie svobody, Demokratické unie a Občanské demokratické aliance. Původně vznikla jako volební blok ve většinových volbách do Senátu na podzim 1998. Díky přípravě

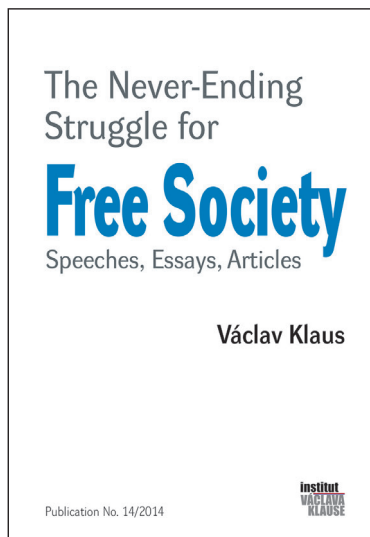
vané volební změně do Poslanecké sněmovny se spolupráce prohloubila na krajské i budoucí parlamentní volby, ale po zrušení volební reformy Ústavním soudem integrační stimul vymizel. V roce 2001 se Unie svobody a Demokratická unie spojily a KDU-ČSL odmítla nadále spolupracovat s Občanskou demokratickou aliancí, což vedlo k zániku Čtyřkoalice. Zbýlé dvě strany ještě v roce 2002 kandidovaly jako Koalice, ale po volbách jejich spolupráce zanikla.

Je odpovědnost Václava Havla, Petra Pitharta, soudců Ústavního soudu a jiných odpůrců volební reformy za to, jak politický systém dnes funguje, i za vliv podnikatelů-oligarchů v politice. Pokus o stabilizaci našich vlád, změnu volebního systému a zavedení nedeficitního hospodaření státu zaslouží ocenění. Pokus, který vytvořili premiéři a pozdější prezidenti Václav Klaus a Miloš Zeman.

Literatura:

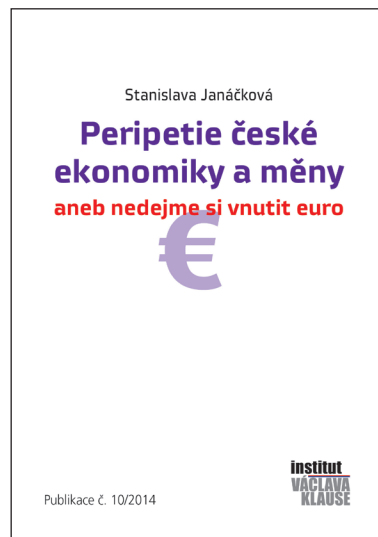
- Fiala, P.: *Politika, jaká nemá být*: Brno, CDK 2010.
- Klaus, V. a kol.: *Česká republika na rozcestí. Čas rozhodnutí*: Praha, Fragment 2013.
- Koudelka, Z.: *Změna volebního systému roku 2000*. In Balík, S. a kol.: *Většinový systém pro sněmovní volby? České zkušenosti a debaty*: Brno, CDK 2013.

NABÍZÍME

Institut Václava Klause nabízí knihu **Václava Klause „The Never-Ending Struggle for Free Society“** (2014), která shrnuje anglické projevy, eseje a články bývalého prezidenta od roku 2012 do současnosti. První kapitola se zabývá svobodou a demokracií. Druhá část analyzuje Evropskou unii bez iluzí. Třetí kapitola zkoumá ekonomickou transformaci. Čtvrtá kapitola diskutuje globální oteplování. Pátá kapitola nabízí úvahy o současném světě. Unikátní kniha, která vychází v tištěné i elektronické verzi.

288 stran, 200 Kč

IVK nabízí knihu **Stanislavy Janáčkové „Peripetie české ekonomiky a měny, aneb nedejme si vnutit euro“** (2014). Autorka zkoumá úlohou koruny při zrodu tržní ekonomiky v ČR, všimá si osudů koruny v momentu rozpadu ČSR, zabývá se korunou v post-transformační fázi, zejména měnovou krizí roku 1997 a cílováním inflace. Dostává se až k otázce naší přípravy na vstup do EU a k závazku přijmout euro. To ji vede k debatě o finanční krizi a o krizi eurozóny a hlavně o problémech dnes stagující české ekonomiky. Předmluvu napsal **Václav Klaus**.

108 stran, 100 Kč

objednávky na: www.institutvk.cz

Byla opoziční smlouva legitimním řešením?

Opoziční smlouva je v médiích dodnes proklínána. Zdá se nám zajímavé uvést názory na opoziční smlouvu z nedávno vydané knihy rozhovorů Jana Rovenského s Václavem Klausem, Petrem Pithartem, Pavlem Rychetským a Milošem Zemanem (Praha, Filosofia 2014).

Václav Klaus

Smlouvou podložená menšinová vláda je standardní metodou v politice, co lidstvo lidstvem je. V momentu, kdy není možné vytvořit vládu s většinou, vytvářejí se často nějaké formy menšinových vlád, což je běžné i dnes v EU. V historii se to mnohokrát opakovalo a naše řešení nebylo ničím revolučním. Opakuji, že stejná menšinová situace byla o dva roky předtím v roce 1996 zorganizována prezidentem Havlem. Opoziční smlouva z roku 1998 bylo standardní politické uspořádání, které bylo pouze bez Havla, a proto se stalo předmětem nenávisného politického útoku rebelů v rámci ODS, dvou koaličních stran, které Sarajevo spustily, a zejména Václava Havla. Oni si tehdy už mysleli, že volby dopadnou jinak a že se konečně dostanou ke kýžené politické moci.

Název „opoziční smlouva“ byl fórek, snaha najít chytlavý název, kterého si lidé všimnou a budou o ní takto mluvit. Nešlo o nic jiného než o dohodu o rozložení politických sil – buď se se třemi stranami dohodnete na vládě a koalici, anebo se dohodnete s jednou stranou na vládě a opozici. Dohodli jsme se, že ve vládě bude ČSSD a že my budeme mít v opozici určité významné posty v parlamentu. Zda na smlouvě více vydělala sociální demokracie než ODS, to je věc druhá, ale koneckonců volby jsme prohráli. Opačně to bylo dva roky předtím, kdy vládu sestavovala ODS a Zeman za to získal funkci předsedy sněmovny.

Myšlenka opoziční smlouvy je v podstatě symetrická s myšlenkou koaliční smlouvy. V obou případech partneři vstoupí do hry a dají si nějaký vzájemný závazek. Taková smlouva by přece nikdy nemohla být podepsána, kdyby si jedna strana vymínila právo kdykoli tu druhou shodit. To, co tehdy vzniklo, byla velmi zvláštní opoziční smlouva a v tomto smyslu se v něčem blížila ke smlouvám koaličním.

Smlouva o velké koalici se nepodepsala, protože bychom museli vstoupit do vlády. Pro voliče ODS a pro nás osobně bylo naprosto nepřijatelné a nemyslitelné vstoupit s naším úhlavním nepřítelem, s ČSSD, do vlády. Ale za větší hrozbu než ono „opoziční“ uspořádání jsme považovali ponechat vládu Kalvodovi, Luxovi, Havlovi a Zielemencovi.

Petr Pithart

Když si přečtete opoziční smlouvu, tak v posledním ustanovení je jedna nenápadná pasáž. ODS slíbila ČSSD, že čtyři roky garantuje, že nepadne vláda a že po příštích volbách, kdyby vyhrála ODS, tak by to totéž garantovala ČSSD. Obě strany vymontovaly ze systému ono pro kontrolu moci blahodárné riziko, že by vláda mohla padnout před řádnými volbami. Šlo o takové perpetuum mobile, které navíc ještě počítalo se změnou volebních zákonů, aby menší strany neměly šanci.

Nešlo tehdy o standardní velkou koalici, ale o garance, že vláda jedné strany druhá strana neshodí. To mocenské poměry úplně změnilo a ocitli jsme se někde úplně jinde. To byla tak nehorázná drzost, ale zároveň před Klausem musím smeknout, že veřejnosti a stádovitým novinářům vnutil slovní spojení „opoziční smlouva“, ačkoli jejím smyslem byl pravý opak, jelikož tato smlouva opozici likvidovala. V té době jsem byl zrovna v Londýně, a když se mě na tu smlouvu ptali novináři a politologové, tak vůbec nedokázali pochopit, jak někdo mohl na tak ďábelský nápad přijít. Cílem bylo střídání pouhých dvou stran u moci, ale tak to funguje jen v demokraticky vyspělých a neideologických zemích, jako jsou USA a Velká Británie. Nakonec by to zase zmákla jedna z nich.

Tehdy naštěstí skvěle zafungoval Ústavní soud, který smetl ze stolu novelu volebního zákona coby plod oné „oposmlouvy“. Oni věděli, že postup, který volí, není ústavní, ale mysleli si, že se to dodatečně uzákoní. Přitom ČSSD a ODS měly sílu na to standardně měnit ústavu. Jenže to Ústavní soud nemohl přijmout. Po roce práce v utajení měli pocit absolutní bohorovnosti, že jim změny projdou. Tehdy to byly osudové chvíle v demokratickém vývoji ČR.

Měsíc před volbami v roce 2002 to vypadalo, že bude pokračovat ODS s nevelkým náskokem před sociálními demokraty a že země bude směřovat k orbánovskému režimu. Ale nikdy nezapomenu, jak Vladimír Špidla řekl v televizní debatě s Václavem Klausem těsně před volbami, že on v této smlouvě pokračovat nebude. S tím Klaus nepočítal a byl tím vyveden z míry. ČSSD

narostly preference a Špidla vyhrál volby o několik málo procent. Byl to nečekaný krok a lidé ho ocenili. A kdyby neudělal už nikdy nic dobrého než to, že onu i pro něj výhodnou smlouvu odmítl, tak za toto zaslouží celoživotní absolutorium.

Pavel Rychetský

Opoziční smlouva vznikla dříve než vláda. Přirozeně bez mé účasti, protože ji dojednali předáci a užší grémia sociální demokracie a ODS. Za hlavního autora, respektive skutečného „otce“ opoziční smlouvy ale považují tehdejšího předsedu Unie svobody Jana Rumla. Poté, co skončily volby, v nichž ČSSD sice získala největší počet mandátů, ale nebylo to dost k sestavení většinového kabinetu, navrhl Miloš Zeman potenciálním koaličním partnerům, tedy lidovcům a Unii svobody, účast ve vládě. Dokonce navrhl, že jim přenechá funkci premiéra s tím, že by zůstal ve funkci předsedy sněmovny. Tehdy se uvažovalo o tom, že by vládu mohl vést předseda KDU-ČSL Josef Lux.

Tato jednání ale zcela zablokoval Jan Ruml z důvodů jakési bigotní ideové „čistoty“, protože tvrdil, že nemůže být v koalici s někým, kdo je z hlediska ideologického zaměření umístěn na opačné straně politického spektra. Vládu neměl ani šanci sestavit Václav Klaus, byť ODS byla druhá nejsilnější strana, protože spolupráci odmítl nejen Jan Ruml, ale především Václav Klaus, který nebyl ochoten dát nabídku lidem, které považoval po tzv. sarajevském atentátu za své zrádce a odpůrce. Vezmeme-li v potaz tuto situaci, považují za naprosto logické vytvoření menšinové vlády vítězné strany doprovázené tolerancí opozice.

Opoziční smlouva je model, který se v zemích v proporcionálním volebním systémem běžně užívá. Např. v Holandsku měli, s krátkými přestávkami, padesát let menšinovou vládu postavenou na principu opoziční smlouvy. Ústava každé země musí počítat i s krizovými okamžiky. Musí počítat s tím, že třeba nebude mít hlavu státu, a tak se stát obejde bez prezidenta. Ústavy dokonce počítají s tím, že země může jistou dobu být i bez parlamentu. Jediný orgán, bez kterého žádná demokratická země nemůže být ani hodinu, je vláda. ▶

Souhlasím s tím, že opoziční smlouva byla krajně nestandardním řešením, ale ani dnes nevím, jaké jiné řešení mohlo být zvoleno, když nebylo možné žádným způsobem sestavit většinovou vládní koalici. Kdyby ještě platila ústavní listina Československa z roku 1920, která měla institut tzv. úřednické vlády, bylo by to jistě vhodné řešení, které ostatně použil T. G. Masaryk za první republiky opakovaně.

Miloš Zeman

Pokud jde o trafikantství, vezměme si rakouský model. Tam si politické strany, konkrétně lidovci a sociální demokraté, vždycky dokázaly dohodnout řízení správních

a dozorčích rad. A obviňuje někdo Rakousko z toho, že je to mafiánská země? Určitě ne. Tam ten problém byl úplně jiný.

Opoziční smlouvu jsem označil za majstrštyk proto, že to bylo jediné období, kdy země měla stabilní vládu po čtyři roky, její ekonomika se zotavila z krize, panoval sociální smír a nebyly ani žádné velké demonstrace. Jediným protestem byla patnáctiminutová stávka železničářů, které si ale nikdo nevšiml, protože to všichni považovali za dopravní zpoždění.

Rok po podepsání opoziční smlouvy byl uzavřen tzv. dodatek k opoziční smlouvě, kde jsme se zavázali, že budeme snižovat deficit veřejných financí, a ODS se zavázala, že za to bude hlasovat pro státní rozpočet, k čemuž jí první verze opoziční smlouvy nezavazovala. Obě strany dohodu dodržely, protože tenkrát se v politice drželo slovo, ač jsme se hádali jak pes a kočka. Hráli jsme na stejném hřišti, hráli jsme podle stejných

pravidel a neměli jsme pravidla v průběhu hry.

A co se týče závazku, že ODS nevysloví vládě nedůvěru, tak důvod, proč jsem ho do opoziční smlouvy prosadil, byl prostý: vláda dělá zpravidla na počátku svého funkčního období nepopulární opatření, tedy to, co můžeme nazvat setbou, a žně přicházejí až s časovým zpožděním dvou tří let. Takže kdyby ta vložka o nevyslovení nedůvěry vládě v dokumentu nebyla, tak by se dovolilo zasadit to semeno, ale už byste ji nepustili ke sklizni.

Opoziční smlouva nikdy neplnila funkci koaliční smlouvy, protože koaliční smlouva není dána jenom tím, že jsou ve vládě ministři obou stran, ale především tím, že v programovém prohlášení se promítají programové priority obou stran. A protože programy ODS a ČSSD byly do značné míry neslučitelné, vznikl by v případě velké koalice nechutný guláš, ani ryba ani rak. ■

NOVINKA

Nakladatelství **Filosofia** nabízí knihu rozhovorů **Jana Rovenského s Václavem Klausem, Petrem Pihartem, Pavlem Rychetským a Milošem Zemanem** (2014). Rozhovory mapují nejen vzpomínky čtyř osobností na listopad 1989, na klíčové milníky posledního čtvrtstoletí (ekonomická transformace, rozpad Československa, vstup do EU, posuny ve stranickém systému apod.), ale přinášejí i zamyšlení, co nám 25 let svobody přineslo i vzalo.

324 stran

objednávky na <http://filosofia.flu.cas.cz/>

NABÍZÍME

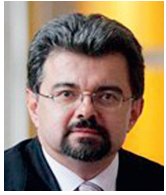

Nakladatelství **Fragment** nabízí knížku **Václava Klause „Chtěli jsme víc než supermarketů“** (2014), která vychází u příležitosti 25. výročí pádu komunismu. První část vysvětluje podstatu listopadové systémové transformace. Druhá část líčí proměňující se charakter našeho politického a ekonomického systému. Třetí část analyzuje příčiny postupné degenerace našeho politického systému. Čtvrtá část diskutuje nepříznivé tendence našeho ekonomického systému. Pátá část rozebírá nečekané zauzlení současnosti – konflikt Západu s Ruskem. Předmluvu napsal **Jiří Weigl**.

96 stran, 229 Kč

objednávky na: www.fragment.cz

Winston Churchill – padesát let od úmrtí

Jiří Weigl
výkonný ředitel Institutu
Václava Klause

24. ledna uplyne padesát let od úmrtí Winstona Churchilla – jedné z určujících osobností dvacátého století a nepochybně jedné z největších postav britské historie. Jeho osobnost a odkaz jsou i po půl století předmětem úcty a obdivu, a to nejen v jeho vlasti. I v našem hlavním městě na nás shlíží jeho socha i busta a jeho jméno nesou náměstí a ulice. Ještě v loňském roce vyznamenal prezident Miloš Zeman Winstona Churchilla in memoriam nejvyšším českým vyznamenáním. Proč britský státník stále přitahuje takovou pozornost?

Možná nejen proto, že za sebou zanechal mimořádné dílo – provedl svůj národ vítězně nejtěžší existenční zkouškou za druhé světové války a stal se symbolem nezlomného odporu proti tyranii všeho druhu. Churchill k nám hovoří i celým svým bouřlivým životem, který trval mimořádných devadesát let. A byl to život skutečně lidský, plný boje a vítězství, ale i proher a omylů, tvrdohlavé neústupnosti a obdivuhodné vytrvalosti i zbrklé netrpělivosti a dobrodružného avanturismu, život s minimem přátel a tisíci nepřátel, které na běžícím pásu vyráběla jeho nezkrtná povaha.

A jeho dílo, to není pouze politika, v níž dosáhl jako jedenáctinásobný ministr a dvojnásobný premiér největších úspěchů. Pozoruhodný byl i jako novinář, spisovatel, historik a malíř. Za svou literární činnost obdržel v roce 1953 Nobe-

lovu cenu za literaturu a jeho obrazy visí v britské Národní galerii. Jeho energie a rozsah aktivit byly ohromující. Proto dodnes inspiruje, nikoliv pouze jako historická postava, ale jako člověk, který oslovuje i po půlstoletí lidi mimo svou zemi i dobu.

Cesta ke kariéře

Winston Churchill se narodil 30. listopadu 1874 do rodiny patřící k nejvyšší britské aristokracii. Jeho prapředkem byl John Churchill, vévoda z Marlborough, slavný britský vojevůdce z dob válek o španělské dědictví a přítel našeho (rakouského) Evžena Savojského. Otec byl významný politik Konzervativní strany, matka Američanka, dcera jednoho ze spolumajitelů listu New York Times. Po ní zřejmě zdědil literární nadání a aktivní, netrpělivou povahu. ▶

NABÍZÍME

Sto let od počátku první světové vátky

Václav Klaus, Jiří Weigl, Jan Eichler, Ladislav Tajovský
Stanislav Balík, Václav Vlk st., Robert Kvaček
Dominik Duka, Josef Tomeš, Rajko Doleček

Publikace č. 13/2014

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Institut Václava Klause nabízí sborník „**Sto let od počátku první světové války**“ (2014). Do sborníku přispěli **Jiří Weigl, Jan Eichler, Ladislav Tajovský, Stanislav Balík, Václav Vlk st., Robert Kvaček, Dominik Duka, Josef Tomeš a Rajko Doleček**. V přílohách najde čtenář historické dokumenty: rakousko-uherské ultimátum Srbsku z 23. července 1914, svolání Františka Josefa I. „Mým národům“ z 28. července 1914 a Manifest českých spisovatelů z 17. května 1917. Předmluvu ke sborníku napsal **Václav Klaus**.

160 stran, 100 Kč

objednávky na: www.fragment.cz

NABÍZÍME

Jiří Weigl

Bez iluzí o světě kolem nás

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

S PŘEDMLUVOU VÁCLAVA KLAUSE

INSTITUT
VÁCLAVA
KLAUSE

FRAGMENT

Nakladatelství **Fragment** nabízí knihu **Jiřího Weigla „Bez iluzí o světě kolem nás“** (2014). První část se zabývá historií, osobnostmi a výročími. Druhá část zkoumá Blízký východ a jiné krize ve světě. Třetí část diskutuje spory o Evropu a Evropskou unii. Čtvrtá část se vrací k některým politickým otázkám. Pátá část rozebírá transformaci a ekonomické problémy. Předmluvu napsal **Václav Klaus**.

240 stran, 299 Kč

objednávky na: www.fragment.cz

Přestože jako student příliš nevynikal, jeho původ a rodinné zázemí mu ve viktoriánské Anglii otevíraly dveře ke kariéře. Tu zahájil nejprve v armádě jako vojenský korespondent a rychle se proslavil zprávami o koloniálních expedicích v Indii a Súdánu. Tam se zúčastnil i slavné bitvy u Omdurmánu, kde britská vojska porazila islamistické mahdisty (doba se příliš nemění) a propojila britské državy v Africe od Káhiry do Kapuského města. Celonárodní popularitu mu však přinesla až účast v búrské válce v Jižní Africe v roce 1899. Dobrodružný útěk z búrského zajetí z něho udělal válečného hrdinu a otevřel mu v roce 1900 cestu ke zvolení do parlamentu za konzervativce.

Jako politik se Churchill nenechával příliš svazovat stranictvím. S Konzervativní stranou se brzy rozešel, v roce 1904 přestoupil k liberálům, za něž o dva roky později vstoupil do vlády a vystřídal postupně několik ministerských postů.

První světová válka jej zastihla jako prvního lorda Admirality (ministra námořnictva). Netrpělivý a dobrodružný mladý ministr se do válečné historie zapsal především jako duchovní otec tzv. Galipolské operace, jež měla ovládnutím Dardanel vyřadit Turecko z války. Spojenecké vylodění se však změnilo v masakr a jednu z velkých válečných porážek Dohody, což stálo Churchilla vládní post (1915).

Byl všechno jiné, než je současný ideál politika – pokryteckého lidskoprávního šířitele dobra.

Do vlády se vrátil až na samém sklonku války v roce 1917 a proslul jako zuřivý odpůrce bolševické revoluce v Rusku a propagátor západní intervence proti sovětskému režimu.

Po volební porážce v roce 1924 opustil Churchill liberály a vrátil se k toryům, za něž se okamžitě stal ministrem financí. V této funkci se zapsal do dějin zhodnocením libry jejím návratem ke zlatému standardu, což mělo katastrofální dopad na britský exportní průmysl. Výsledkem byla generální stávka a pád vlády. Toto nejhorší rozhodnutí Churchillovy kariéry, jak je on sám hodnotil, okomentoval dokonce J. M. Keynes ve spisu „Economic consequences of Mr. Churchill“. Winston získal reputaci nepřilíživě úspěšného, kontroverzního hazardéra a nejvyšší patra politiky se mu uzavřela. Byl považován za odbytou veličinu. Jeho pověst extrémisty posiloval tvrdý postoj vůči expandujícímu nacistickému režimu v Německu a kritika politiky appeasementu prosazované vedením Konzervativní strany.

Druhá světová válka

Vypuknutí druhé světové války vše změnilo. Bylo evidentní porážkou appeaserů a přineslo Churchillovi návrat do funkce

prvního lorda Admirality. S energií sobě vlastní vedl boj proti německým ponorkám a prosazoval proti vůli kabinetu aktivní vedení války. Po obsazení Norska nacisty v květnu 1940 se stal premiérem – právě v nejtěžší chvíli před zahájením německého útoku na západní frontě.

Jeho slavný projev, v němž národu nabídl pouze „krev, dřinu, slzy a pot“, předznamenal nepoddajnou zarputilost a odvážné odhodlání, s nímž vedl Británii po celou válku.

Jeho slavný projev, v němž národu nabídl pouze „krev, dřinu, slzy a pot“, předznamenal nepoddajnou zarputilost a odvážné odhodlání, s nímž vedl Británii po celou válku. Zabránil zhroucení po porážce Francie a nepovolil ani ve zdánlivě bezvýhodné pozici osamělé Británie vůči Německu ovládajícímu celou Evropu. Vytvořil a prohloubil britsko-americké vojenské a politické spojení, které se stalo základem transatlantických vztahů do dnešních dnů. Po napadení Sovětského svazu starý arcinepřítel komunismu neváhal s vytvořením britsko-rusko-amerického spojení k porážce nacismu.

Jako člen „velké trojky“ rozhodující o osudech světa byl velkým protihráčem Stalina snažícím se neúnavně zabránit či zkomplikovat ovládnutí východní Evropy Sovětským svazem. Jeho neštěstím bylo, že Británie na to byla již příliš slabá, závislá na Američanech, částečně naivních vzhledem ke Stalinovi a částečně připravujících se převzít pozice oslabené Británie. Neuspěl ve své snaze vést útok místo na Západě na jih Evropy a přehradit tak postup Rudé armády, neuspěl v otázce polských hranic. Přesto byl neúnavným a nesmlouvavým hráčem a bojovníkem.

Byl všechno jiné, než je současný ideál politika – pokryteckého lidskoprávního šířitele dobra. Jediným smyslem jeho politiky byla obrana zájmů Britského impéria a tomu podřizoval vše. Americký mesianismus a neproduktivní moralistní přístup k politice jej trápil při pohledu na kroky cynického Stalina. Ani jemu samému však nebyla cynická realpolitik cizí a vytrvale se pouštěl se Stalinem do dělení poválečných sfér vlivu v Evropě. Ve vztahu k nepřítelům to se soucitem nepřeháněl. Traduje se jeho výrok, že „účelem válčení není padnout za svou zemi, ale přinutit nepřátele, aby padli za tu svou“. Proto neváhal dát souhlas i k takovým akcím, jako bylo zničení Drážďan a dalších německých měst kobercovým bombardováním.

Byl otevřeným a hlasitým zastáncem poválečného odsunu německých menšin ze sousedních zemí. Zabýval se i plány na rozdělení Německa na více států a jeho deindustrializaci. Vývoj událostí na konci války již nic takového ale neumožnil. V červnu

1945 po prohraných volbách v čele vlády skončil. Pro Stalina to byl důkaz méněcennosti parlamentní demokracie.

Železá opona

Winston Churchill dosáhl největšího vítězství v britských dějinách, ale bylo to vítězství Pyrrhovo. Jeho vlast ve válce vykrvácela, následně ztratila své impérium a stala se druhořadou evropskou mocností. Nacistickou hrozbu nahradila hrozba sovětská. A byl to Churchill, který první ve svém slavném Fultonském projevu nazval nové poměry pravým jménem – jako spuštění železné opony. V počínající studené válce se ještě jednou vrátil do čela jako premiér v letech 1951–1955 a marně se snažil bránit rozkladu impéria.

Nebýt druhé světové války stačilo málo a skončil by jako sice výrazný, ale nepřilíživě úspěšný politik místního významu. Velká doba ale velké muže vyhledává a Winston Churchill měl to štěstí, že se takové doby dožil a pomohl ji vytvářet.

Již za svého života se stal symbolem britské houževnatosti, odvahy, tvrdosti i humoru. Milovník whisky a doutníků přežil své protivníky i partnery, zahanbil nepřátele a stal se vzorem následovníkům. Nebýt druhé světové války stačilo málo a skončil by jako sice výrazný, ale nepřilíživě úspěšný politik místního významu. Velká doba ale velké muže vyhledává a Winston Churchill měl to štěstí, že se takové doby dožil a pomohl ji vytvářet. ■

Předplatné na rok 2015

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.
Studentské předplatné 330 Kč.

**institut
VÁCLAVA
KLAUSE**

predplatne@institutvk.cz